

N:o 61.

Ank. till Riksd. Kansli d. 3 April 1867, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt förslag, att i fråga om förlust af medborgerligt förtroende nya strafflagen måtte vinna tillämpning å dem, som, innan samma lag gällande blef, dömts för vanfrejdande brott.

Uti en till Andra Kammaren inlemnad motion (N:o 63) har Herr J. Otterström hemställt: "att den som före nya strafflagens tillämpning blifvit dömd för brott, som medfört vanfrejd, må, på egen anmälan och efter pröfning af den domstol, som den vanfrejdade sist dömt, förklaras berättigad att medborgerligt förtroende åtnjuta med hänsigt till brottets beskaffenhet och nya strafflagens stadgande med afseende på tiden"; och har Kammaren häröfver infordrat Lag-Utskottets yttrande.

Vid den pröfning af det väckta förslaget Utskottet till följd deraf bort egna detsamma, finner Utskottet sig visserligen inskränkt till det omfång af frågan, som utstakas dels genom bestämmelsen i 25 § Regeringsformen, att Konungen ensam är förbehållet att åt dem som blifvit ärelöse dömde, i nådeväg återgifva medborgerligt förtroende, dels genom 18 § i samma grundlag som stadgar, att Konungens Högsta Domstol tillkommer att upptaga och afgöra alla ansökningar, att Konungen må bryta dom åter som vunnit laga kraft — bestämmelser, hvilkas ändrande det icke tillhör Lag-Utskottet att föreslå. Men hvad Utskottet i anledning af motionen funnit sig böra yttra, torde dock ega lika

giltighet jemväl i fråga om sådane brottslingar, på hvilka berörda grundlagsstadganden äro tillämpliga.

I allmänhet är det för rättstillståndet af högsta vigt, att icke den helgd rubbas, som sjelfva begreppet *laga kraft* har med sig. Att bevilja resning eller, såsom det i 31 Kap. 1 § Rättegångs-balken heter, "bryta dom åter som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är", har också efter Svensk lag varit en magt, den Konungen allena egt utöfva, ehuru densamma numera blifvit, med Konungens domsrätt, öfverlåten åt Högsta Domstolen. Såsom vilkor för att få en laga kraftvunnen dom häfd erfordras dock i alla händelser, att man "funnit nya skäl", med hvilka det förra domslutet "häfvas kan". Att frångå denna grundsats finner Utskottet icke tillrådligt. Visserligen förekommer i fråga om sådane personer, hvilka blifvit dömda för brott, de der enligt äldre lag medförde vanfrejd för beständigt, men enligt nya strafflagen antingen alls icke eller endast för viss tid medföra förlust af medborgerligt förtroende, den behjertansvärda omständighet, att den mildring, en ny strafflag infört i den äldre lagens bestämmelser, icke tillgodokommer dem, som blifvit efter den äldre dömd. Men en utväg till försonande af det obilliga häruti är gifven i utöfvandet af Konungens benådningsrätt, hvilken väl icke förgäfves lärer i dylika fall anlitas; och Utskottet har, efter noga öfvervägande af de omständigheter, som med motionärens förslag äro förenade, funnit nämnda utväg vara icke allenast den enda rätta utan måhända den enda, på hvilken ändamålet i sjelfva verket kan ernås. Ty utom det att några allmängiltiga reglor, efter hvilka de enligt den svårare brottmålslagen fallna straffdomarne skulle reduceras under den mildare strafflagens bestämmelser, neppeligen torde kunna utfinnas, bör med temmelig visshet kunna antagas, att, derest, såsom motionären föreslår, någon slags förnyad undersökning inför domstol skulle ega rum angående ett för längre tid sedan begånget brott, hvarom förut vore ransakadt och dömdt, komme just de, för hvilkas skull det vore angelägnast att kunna utverka amnesti, nemligen de som återvändt till en hederlig vandel och hvilka måste antagas vara ömtåliga för skammen att höra omtalas deras fordna förvillelser, att afskräckas från en procedur, som skulle upplifva minnet af brott, dem en del af de ännu lefvande glömt och de öfrige måhända aldrig afvetat. Dem åter, som vore mindre ömtåliga för en sådan skam, de mera förhårdade, hvilka icke öfvergifvit lastens bana och alltså icke gjort sig förtjente af någon rehabilitation, ehuru de under en längre tid lyckats undgå att blifva lagligen förvunne om vanfrejdande brott, *dem* skulle den föreslagna amnestilagen tillgodokomma, och det utan alla vilkor.

Ser man vidare på den större eller mindre lätthet den ena eller andra utvägen att söka rehabilitation medförer, så torde den, som redan nu erbjudes, åtminstone i de flesta fall hafva företräde för den af motionären föreslagna.

Merändels hafva de, som blifvit dömda för vanfregdande brott, öfvergifvit den ort, der brottet begicks; och i synnerhet hafva de, som beflitat sig att återvinna sina medborgares aktning, af en lätt förklarlig drift uppsökt en annan vistelseort der ändamålet lättare och skyndsammare kunnat vinnas. För dem möter det mindre svårighet att i hufvudstaden genom ett ombud få en nådeansökning till Kongl. Maj:t ingifven, än att, på sätt motionären föreslår, underkasta sig en undersökning vid den domstol, som sist i saken dömt, denna må nu vara underdomstolen i en aflägsen landsbygd — der det icke är lika lätt som i hufvudstaden att erhålla ett lämpligt ombud, och dit en resa blefve kostsam — eller en af Hofrätterna i Jönköping eller Christianstad; hvaremot i de fall, då antingen Svea Hofrätt eller Högsta Domstolen sist i saken dömt, det för den sökande medför hvarken mer eller mindre kostnader och besvär att derstädes begära den erforderliga åtgärden, än att söka Konungen i nådeväg, hvilken sednare utväg också, efter hvad af Justitie-ombudsmannens till innevarande riksdag afgifna embetsberättelse inhemtas, lærer flitigt anlitas. Af samma berättelse framgår dock äfven, att den olägenhet, man kunde befara deraf, att Högsta Domstolens och Stats-Rådets tid sålunda skulle blifva alltför mycket upptagna af dylika nådeansökningar, är ringare än man föreställer sig, och i allt fall icke kan vara af någon varaktighet, enär endast till en början dylika ansökningar i någon anmärkningsvärd mängd tillströmma, och det ligger i sakens natur, att antalet af de sökande måste allt mer och mer aftaga.

Då det således gifves ett medel att låta den nyare strafflagens mildare bestämmelser uti ifrågavarande hänseende tillgodokomma dem, som träffats af den äldres hårdhet, utan att bryta mot grundsatsen att bibehålla helgd åt laga kraftvunna domar; och det i allmänhet icke kan undvikas, att lagars förändring försätter de samhällsmedlemmar, som sedermera dömas, i andra villkor, än som vederforos dem, hvilka före förändringen träffades af lagen, anser Utskottet giltig anledning saknas att understödja ifrågavarande förslag; utan hemställer,

att Herr Otterströms omförmälda motion icke må till vidare åtgärd föränleda.

Stockholm den 8 Mars 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.
